(815) "दध धारणे" (I-भ्वादिः-8. सक. सेट्. आत्म.) [अ]

क्विपि [1]सुधत्-सुधद्-सुधधौ-सुधधः; इति रूपाणीति विशेषः।

[2]दधनः। अन्यानि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककचतिवत् (144) ज्ञेयानि।

(816) "दन्भु दम्भने" (V-स्वादिः-1270. अक. सेट्. पर.)

दम्भनं=लोकरञ्जनार्थं कर्मानुष्ठानम्।

[3]दम्भकः-म्भिका, दम्भकः-म्भिका, [4]दिदम्भिषकः-षिका, धिप्सकः-धीप्सकः-प्सिका, [5]दादभकः-भिका;

दम्भिता-त्री, दम्भयिता-त्री, दिदम्भिषिता-धिप्सिता-धीप्सिता-त्री, दादभिता-त्री;

---

1. क्विपि, 'एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्ध्वोः' (8-2-37) इति भष्भावः।
2. 'अनुदात्तेतश्च हलादेः' (3-2-149) इति ताच्छीलिको युच्।
3. 'नकारजावनुस्वारपञ्चमौ झलि धातुषु। सकारजश्चकारश्चेषाष्टवर्गस्तवर्गजः॥' इति वचनात् दम्भु इत्यत्र मकारः नकारस्थानिकः। तस्य 'नश्चापदान्तस्य झलि' (8-3-24) इत्यनुस्वारे कृते, 'अनुस्वारस्य ययि —' (8-4-58) इति परसवर्णः। एवं सर्वत्र ज्ञेयम्।
4. 'सनीवन्तर्धभ्रस्जदम्भुश्रिस्वृयूर्णुभरज्ञपिसनाम्' (7-2-49) इति इड्विकल्पः। इट्-पक्षे रूपमेवम्। इडभावपक्षे 'हलन्ताच्च' (1-2-10) इत्यत्र हल्त्वजात्याश्रयणेनात्रापि सनः कित्त्वम्। 'अनिदिताम्—' (6-4-24) इत्युपधानकारलोपः। 'दम्भ इच्च' (7-4-56) इतीत्वम्, ईत्वं च भवति। 'अत लोपोऽभ्यासस्य' (7-4-58) इत्यभ्यासलोपः। 'एकाचो बशो भष् झषन्तस्य स्ध्वोः' (8-2-37) इति भष्भावः। भकारस्य चर्त्वेन पकारः। तेन धिप्सकः-धीप्सकः इति रूपद्वयम्। एवं सन्नन्ते सर्वत्र रूपत्रयं बोध्यम्।
5. यङन्तात् ण्वुलि, उपधानकारलोपे, अल्लोपयलोपयोरेवं रूपम्। एवं पचाद्यजन्तं वर्जयित्वा सर्वत्र यङन्ते, उपधानकारलोपो भवति।

[अ] 'विश्वेदेवाः पुष्करे त्वा ददन्त, (ऋग्वेदे 7-33-11) इति, 'अक्रूरो ददते मणिम्।' इत्यादिषु धारणार्थकत्वात्, 'दण्डो ददतेर्धारयतिकर्मणः।' (निरुक्ते 2-2) इति निरुक्तवचनाच्च कौशिकादिभिः पठितः 'दद धारणे, दध दाने' इति पाठ एव युक्त इति केचित्। स्पष्टमिदं क्षीरतरङ्गिण्याम्। तथा हि—'कौशिकस्तु, 'दद धारणे, 'दध दाने' इति पाठं व्यत्यास्थत्। 'ददते मणिम्, दधते धनमर्थिभ्यः।' इति। युक्तायुक्तत्वे त्वत्र सूरयः प्रमाणम्। वयं हि मतभेदप्रदर्शनमात्रेणैव कृतार्थाः मुनिमुख्यानां वाक्यं कथङ्कारं विकल्पयामः? वयमपि हि स्खलन्तोऽन्यैः कियन्न उपालप्स्यामहे।" इति क्षीरस्वामी।